

Nieuwe beleidsregels Openbaar Ministerie per 1 maart 2021

AP Midden-Nederland | februari 2021

Op 1 maart a.s. treedt een pakket aan aanwijzingen en richtlijnen in werking. De grootste veranderingen hebben betrekking op (a) de wijze van afdoening van zaken op het gebied van huiselijk geweld, zeden en stalking, (b) de inzet van voorwaardelijke gedragsmodaliteiten en (c) vorderen van voorwaarden met reclasseringstoezicht. De wijzigingen hebben alleen betrekking op meerderjarigen.

Aanleiding

- Structurele stijging aantal voorwaardelijke sepot: van 2.725 in 2001 naar 8.950 in 2017.
- Opdracht van het College van procureurs-generaal aan de commissie Eland, onderzoek J. Bijlsma naar theorie en praktijk van de voorwaardelijke sepot. Conclusie: geen onrechtmatigheden, wel kwetsbaarheden o.a. op het gebied van proportionaliteit/subsidiariteit en bepaaldheid van de voorwaarden.
- Toezegging van het College van procureurs-generaal naar aanleiding van de zaak Hümeysra om bepaalde ernstige feiten op het vlak van (huiselijk) geweld, zeden en belaging niet meer buitengerechtelijk af te doen.

Algemene uitgangspunten: proportionaliteit, subsidiariteit en bepaaldheid

Met de "Aanwijzing Kader voor de toepassing van voorwaarden, gedragsaanwijzingen en maatregelen" wordt een duidelijk kader voorgeschreven voor de toepassing van voorwaarden, gedragsaanwijzingen en maatregelen. Hiervoor gelden vanzelfsprekend de algemene uitgangspunten van proportionaliteit/subsidiariteit, bepaaldheid en uitvoerbaarheid van het toezicht. Hiermee beoogt het college de praktijk te vergemakkelijken en de kwaliteit van de toepassing van voorwaarden, gedragsaanwijzingen en maatregelen te bevorderen. Verder geeft deze aanwijzing concrete handvatten met betrekking tot de gedragsaanwijzing ex art. 509hh Sv, de vrijheidsbeperkende maatregel ex art. 38v Sr en de gratie onder voorwaarden ex art. 13 Gratiwet.

a) Ernstige feiten op het vlak van (huiselijk) geweld, zeden en belaging

Bepaalde ernstige feiten op het vlak van (huiselijk) geweld, zeden en belaging worden niet afgedaan met een strafbeschikking, tenzij de reclasseringsofficier van justitie of bij diens afwezigheid een senior officier van justitie daarmee heeft ingestemd. Zaken op het vlak van huiselijk geweld die voor een gedragsaanwijzing in een strafbeschikking in aanmerking komen, zijn zaken waarin sprake is van het ontbreken van letsel, dan wel (heel) licht letsel, het ontbreken van een dreiging van nieuw geweld, een eerste incident en/of een berouwvolle dader die hulp zoekt en aanvaardt. Hiermee wordt de toezegging van het College aan de minister naar aanleiding van de Hümeysra-zaak gestand gedaan.

b) Voorwaardelijke gedragsmodaliteiten: voorwaardelijk sepot en inzet strafbeschikking

Daarnaast wordt met de "Aanwijzing sepot en gebruik sepotgronden" bepaald dat bij de beslissing tot sepot slechts de algemene voorwaarde wordt gesteld dat de verdachte geen strafbare feiten begaat binnen een proeftijd van ten hoogste een jaar. Een sepot met bijzondere voorwaarden wordt niet meer ingezet. Voor het buitengerechtelijk stellen van voorwaarden omtrent het gedrag dient de strafbeschikking te worden benut (de gedragsaanwijzing als bedoeld in artikel 257a lid 3 Sv). Hiermee wordt, zoals beoogd door de

wetgever, de integratie van het voorwaardelijk sepot en de strafbeschikking voltooid. De "Aanwijzing OM- strafbeschikking" is hierop aangepast.

In het kader van een OM-strafbeschikking kunnen in beginsel dezelfde voorwaarden worden opgelegd als bij een voorwaardelijke straf.¹ Bepaalde voorwaarden zijn echter dermate indringend dat zij niet met een gedragsaanwijzing in een strafbeschikking kunnen worden opgelegd. Klinische opname, opname in een instelling voor begeleid wonen of maatschappelijke opvang alsmede gedragsaanwijzingen waaraan elektronisch toezicht wordt verbonden, beperken de vrijheid van de verdachte zodanig dat deze uitsluitend door de rechter kunnen worden opgelegd.²

Voor ambulante behandeling (behandelingen door een gedragskundige (psycholoog of psychater), al dan niet vanuit een (forensische) behandelinstelling) geldt eveneens dat dit vanwege bovenstaande redenen in beginsel aan de rechter is voorbehouden. Het College ziet echter ruimte om, bij wijze van uitzondering, lichte vormen van ambulante zorg met een strafbeschikking op te leggen indien er een noodzaak bestaat tot een snellere strafrechtelijke interventie dan met een dagvaardingsprocedure bij de rechter kan worden gerealiseerd. Deze behandeling mag dan niet meer bedragen dan 20 behandelbijeentkomsten, geen verplichting inhouden tot het innemen van medicijnen en zien op gesprekken en training die zich richten op concrete gedragsverandering ter vermindering van het recidivegevaar.

Om het gebruik van deze uitzondering te stroomlijnen en zicht te houden op een eenduidige invulling van deze uitzondering, is in deze aanwijzing eveneens bepaald dat ambulante behandeling bij een OM-strafbeschikking alleen kan worden ingezet na instemming van de reclasseringsofficier, niet zijnde een assistent-officier van justitie, of bij diens afwezigheid een senior officier van justitie.

c) Het vorderen van bijzondere voorwaarden

In de "Aanwijzing voorwaardelijke straffen en schorsing van voorlopige hechtenis onder voorwaarden" is bepaald dat voor het vorderen van voorwaarden met reclasseringstoezicht het voor de uitvoerbaarheid nodig is dat de reclassering heeft geadviseerd. Het vorderen van voorwaarden met reclasseringstoezicht zonder dat de reclassering een advies heeft uitgebracht, kan slechts na instemming van de reclasseringsofficier of bij diens afwezigheid een senior officier van justitie. Sommige voorwaarden kunnen bovendien slechts op advies van de reclassering of na instemming van de reclasseringsofficier of bij diens afwezigheid een senior officier van justitie worden gevorderd.³ In deze aanwijzing is eveneens voorgeschreven dat de officier van justitie bij het vorderen van reclasseringstoezicht duidelijk dient te maken wat het reclasseringstoezicht inhoudt (zoals het verlenen van medewerking aan huisbezoeken en het geven van openheid over zaken die van invloed kunnen zijn op de uitvoering van het toezicht).

¹ Zie de Aanwijzing voorwaardelijke straffen en schorsing voorlopige hechtenis onder voorwaarden.

² Dit onderdeel van deze aanwijzing vormt de beleidsmatige uitwerking van het advies van de Commissie 'Rechtstatelijke grenzen en mogelijkheden bij het afdoen van strafbare feiten door het Openbaar Ministerie', zie bijlage 5 in het onderzoek dat ten behoeve van de commissie is verricht: J. Bijlsma, Het voorwaardelijk sepot. Normering, praktijk, evaluatie (OM-reeks nr. 4), Den Haag: Boom Juridisch 2019.

³ Bijzondere voorwaarden uit de zogenaamde 'restcategorie' terwijl die voorwaarde niet genoemd staat in deze aanwijzing en (voor zover het een voorwaarde betreft waarop de reclassering toezicht moet houden) niet door de reclassering is geadviseerd. Zie paragraaf 2.7 van deze aanwijzing. Bij OM-strafbeschikking worden bijzondere voorwaarden opgelegd in de vorm van een gedragsaanwijzing (zie paragraaf 2.2.1 van de Aanwijzing OM-strafbeschikking).